

Wyrok z dnia 5 stycznia 2005 r., II CK 330/04

Złożenie przez kupującego – w toku sprawy o zapłatę ceny – oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy sprzedaży nie jest zarzutem w rozumieniu art. 568 § 3 k.p.c.

Sędzia SN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Marian Kocon

Sędzia SN Hubert Wrzeszcz

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Jerzego O. przeciwko Jerzemu K. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 5 stycznia 2005 r. kasacji pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 lutego 2003 r.

oddalił kasację i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1200 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Poznaniu nakazem zapłaty z dnia 18 kwietnia 2001 r. wydanym w postępowaniu nakazowym orzekł, że pozwany Jerzy K. ma zapłacić powodowi Jerzemu O. kwotę 36 339,14 zł z ustawowymi odsetkami. Bezsporne jest, że kwota ta stanowi niezapłaconą część ceny za centralę klimatyzacyjną kupioną przez pozwanego od powoda.

W dniu 11 maja 2001 r. pozwany wniósł zarzuty od nakazu zapłaty. Podniósł, że dostarczone mu częściami urządzenie dotknięte było istotną wadą w postaci braku certyfikatu i aprobaty technicznej, bez których nie jest możliwy montaż. Wada nie została usunięta, mimo że wielokrotnie zwracał się o nadesłanie koniecznych dokumentów. Oświadczył, że na podstawie art. 560 § 1 i 2 k.p.c. odstępuje od umowy.

Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2002 r. Sąd Okręgowy utrzymał w całości nakaz zapłaty, podkreślając, że sprawa miała charakter gospodarczy, a ponadto toczyła

się w trybie postępowania nakazowego. W związku z tym wskazał, że zgodnie z art. 493 k.p.c. pismo zawierające zarzuty powinno zawierać wszystkie zarzuty, zarówno formalne jak i merytoryczne, okoliczności faktyczne i dowody, które te zarzuty uzasadniają. Również tylko w tym piśmie pozwany może zgłosić zarzut potrącenia.

Zgodnie z art. 568 § 1 i 3 k.c., uprawnienia z rękojmi za wady fizyczne wygasają po upływie roku licząc od dnia, w którym rzecz została kupującemu wydana, zarzut z rękojmi może być podniesiony, także po upływie tego terminu, jeżeli przed jego upływem kupujący zawiadomił sprzedawcę o wadzie. Sąd przyjął, że skoro ostatnia część składowa urządzenia klimatyzacyjnego została wydana w dniu 23 marca 2000 r., to dla zachowania uprawnień z rękojmi czynności kupującego powinny być dokonane do dnia 23 marca 2001 r. Sąd uznał, że wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 6 k.c. pozwany nie udowodnił złożenia reklamacji powodowi, w szczególności doręczenia mu pisma z dnia 3 kwietnia 2000 r., na które powoływał się w zarzutach.

W tym stanie Sąd Okręgowy uznał oświadczenie pozwanego o odstąpieniu od umowy za bezskuteczne, a w konsekwencji za bezprzedmiotowe okoliczności faktyczne, które mogły to oświadczenie uzasadniać. Jako bezpodstawne ocenił twierdzenia pozwanego że powód, nie dostarczając koniecznych dokumentów, podstępnie wprowadził go w błąd. Podkreślił, że powód jako podmiot profesjonalnie zajmujący się montażem urządzeń klimatyzacyjnych powinien wiedzieć, czy dane urządzenie potrzebuje aprobaty technicznej. Zważywszy zaś, że pozwany płacił należności z faktury także po terminie, w którym rzekomo wzywał do usunięcia wady, Sąd ocenił zarzut jako podniesiony na użytek procesu.

Apelację pozwanego od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił wyrokiem z dnia 27 lutego 2003 r., przyjmując za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i uznając za prawidłową ocenę tego Sądu, że wobec niezachowania przez pozwanego terminów przewidzianych w art. 568 § 1 i 3 k.c. wygasły jego uprawnienia z rękojmi. Z powołaniem się na art. 381 k.p.c. Sąd Apelacyjny pominął dołączone do apelacji pismo z dnia 3 kwietnia 2000 r., zawierające na drugiej stronie dane o dacie i sposobie jego przesłania, gdyż dowód ten mógł być przedstawiony przez pozwanego przed Sądem pierwszej instancji. Roczny termin do skorzystania z uprawnień z rękojmi bądź zawiadomienia sprzedawcy o wadzie upłynął z dniem 23 marca 2001 r. Ze względu na upływ tego terminu bezprzedmiotowe było powołanie się przez pozwanego na rozprawie w dniu

28 marca 2002 r. na nową wadę, polegającą na braku obudowy zewnętrznej urządzenia klimatyzacyjnego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił, że w okolicznościach sprawy nie zachodziło podstępne zatajenie wady przez sprzedawcę. Pozwany powoływał się na wady jawne, widoczne przy odbiorze, a najdalej przy montażu urządzenia, co nastąpiło na przełomie marca i kwietnia 2000 r., przy czym nie mogło być obojętne, że przedmiotowa sprzedaż odbyła się między przedsiębiorcami profesjonalnie zajmującymi się urządzeniami klimatyzacyjnymi. (...)

W sprzeczności z tą oceną nie stoi treść powoływanego w apelacji art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 1993 r. o badaniach i certyfikacji (Dz.U. Nr 55, poz. 250 ze zm.), rzecz bowiem nie w tym, kogo obciążał obowiązek wykazania i dostarczenia aprobaty technicznej i certyfikatu, ale w tym, czy przy przyjęciu, że obowiązek ten obciążał powoda, fakt niedostarczenia koniecznych dokumentów mógł on podstępnie zataić i to w sytuacji, w której podstawy ich wystawiania określają przepisy wymienionej ustawy i aktów wykonawczych do ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 ze zm.). Z ogólnie dostępnych źródeł wiedzy pozwany jako trudniący się zawodowo montażem urządzeń w obiektach budowlanych, co najmniej powinien znać wymagania jakie powinno spełniać kupione przez niego urządzenie.

W kasacji powód zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 566 § 1, art. 560 § 1 i 2 oraz art. 568 § 1 k.c. przez przyjęcie przez Sąd Apelacyjny za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji pomimo rażącego naruszenia przez ten Sąd wymienionych przepisów polegającego na pominięciu merytorycznego badania zgłoszonego przez pozwanego zarzutu z tytułu rękojmi oraz art. 26 ust. 1 ustawy o badaniach i certyfikacji przez błędną wykładnię tego przepisu i na tej podstawie przyjęcie, że pozwany jako trudniący się zawodowo montażem urządzeń w obiektach budowlanych co najmniej powinien znać wymagania, jakie powinno spełniać kupione urządzenie, gdy wymieniony przepis wyraźnie nakłada obowiązek dostarczenia certyfikatu i aprobaty na sprzedawcę.

W kasacji podniesiono także zarzut naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie art. 381 k.p.c. przez potraktowanie jako nowy dowód pisma z dnia 3 kwietnia 2000 r., zawierającego reklamację, pomimo że pozwany w zarzutach od nakazu zapłaty powoływał się na to pismo, załączając jego kserokopię do zarzutów,

a ponadto naruszenie art. 496 k.p.c. przez pominięcie przez Sądy obu instancji niedopuszczalnego przekształcenia podmiotowego pozwu dokonanego przez pełnomocnika powoda w piśmie procesowym z dnia 28 grudnia 2001 r., w którym podkreślono, że pozwany uznał dług pomimo braku takiego dowodu w drugiej fazie postępowania nakazowego, co skutkuje przekazaniem sprawy do postępowania zwykłego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący nie kwestionuje, że nie zapłacił powodowi części ceny za kupione od niego urządzenie klimatyzacyjne w kwocie zasądzonej wyrokiem Sądu pierwszej instancji. Obrona jego opiera się na tym, że z powodu wady kupionej rzeczy odstąpił od umowy sprzedaży. Trzeba więc przede wszystkim rozważyć, czy odstąpienie pozwanego od umowy mogło być skuteczne.

Uprawnienie kupującego do odstąpienia od umowy jest jednym z przewidzianych w art. 560 § 1 k.c. uprawnień z tytułu rękojmi za wady. Jest to prawo kupującego do jednostronnego doprowadzenia mocą tylko swojego oświadczenia woli do ustania umowy sprzedaży. Nie jest to jednak prawo, które może być realizowane bez względu na upływ czasu. Stosownie do art. 568 § 1 k.c., uprawnienia z tytułu rękojmi za wady fizyczne wygasają po upływie roku licząc od dnia, w którym rzecz została kupującemu wydana, a według art. 576 § 1 k.c. uprawnienia z tytułu rękojmi za wady prawne rzeczy sprzedanej wygasają z upływem roku od chwili, gdy kupujący dowiedział się o istnieniu wady. Zgodnie z definicją zawartą w art. 556 § 2 k.c., wada prawna istnieje wówczas, jeżeli rzecz sprzedana stanowi własność osoby trzeciej albo jest obciążona prawem osoby trzeciej. W konkretnej sprawie było bezsporne, że sprzedane pozwanemu przez powoda urządzenie klimatyzacyjne nie stanowi własności osoby trzeciej ani nie jest obciążone prawem osoby trzeciej, zatem o wadzie prawnej w ogóle nie może być mowy.

Z niekwestionowanych w kasacji ustaleń wynika, że ostatnia część składowa urządzenia klimatyzacyjnego została wydana pozwanemu w dniu 23 marca 2000 r. Oświadczenie o odstąpieniu od umowy powód złożył dopiero w dniu 11 maja 2001 r., jednocześnie z zarzutami od nakazu zapłaty, a więc po upływie rocznego terminu przewidzianego w art. 568 § 1 k.c.

Przepisy art. 568 § 2 i § 3 k.c. ustanawiają dwa wyjątki od zasady wygaśnięcia uprawnień z tytułu rękojmi na skutek upływu terminów wymienionych w art. 568 § 1

k.c. Pierwszy wyjątek zachodzi, jeżeli sprzedawca podstępnie zataił wadę. W takim wypadku upływ terminów z art. 568 § 1 k.c. nie wyłącza wykonania uprawnień z tytułu rękojmi. Jednakże do przyjęcia podstępnego zatajenia wady nie wystarcza wiedza sprzedawcy o wadzie i niepoinformowanie o tym kupującego. Podstępne zatajenie wymaga umyślności, działania sprzedawcy, które może przejawiać się w maskowaniu wady lub udzielaniu kupującemu zapewnienia, że rzecz nie jest wadliwa. Żadnej z tych okoliczności pozwany nie próbował nawet wykazać, więc za trafne należy uznać stanowisko Sądu Apelacyjnego, że powodowi nie można przypisać podstępnego zatajenia wady sprzedanej rzeczy oraz że art. 568 § 2 k.c. nie ma zastosowania.

Chybiony jest zarzut kasacji naruszenia art. 26 ust. 1 ustawy o badaniach certyfikacji przez błędną jego wykładnię. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku wskazuje, że Sąd Apelacyjny nie dokonywał wykładni tego przepisu, lecz stwierdził tylko, że jeżeli nawet z wymienionego przepisu wynika, iż powoda jako sprzedawcę obciążał obowiązek dostarczenia aprobaty technicznej i certyfikatu, nie oznacza to, że niedostarczenie tych dokumentów zostało przez powoda podstępnie zatajone. Stanowisko Sądu Apelacyjnego jest logiczne i trafne.

Drugi wyjątek od zasady wygaśnięcia uprawnień z tytułu rękojmi za wady fizyczne z upływem terminów określonych w art. 568 § 1 k.c. przewidziany został w art. 568 § 3 k.c., zgodnie z którym przepisem zarzut z tytułu rękojmi może być podniesiony także po upływie terminów przewidzianych w art. 568 § 1 k.c., jeżeli przed ich upływem kupujący zawiadomił sprzedawcę o wadzie. Sądy obu instancji uznały, że oświadczenie pozwanego o odstąpieniu od umowy zamieszczone w zarzutach od nakazu zapłaty nie może być skuteczne, gdyż pozwany nie wykazał, iż przed upływem terminu wygaśnięcia uprawnień z tytułu rękojmi zawiadomił powoda o wadzie. W ocenie obu Sądów, dopuszczalne jest co do zasady złożenie oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy przez kupującego po wygaśnięciu uprawnień z rękojmi (art. 568 § 1 k.c.) jako zarzutu (art. 568 § 3 k.c.).

Sąd Najwyższy nie podziela powyższego stanowiska. Oświadczenie woli o odstąpieniu od umowy ma charakter kształtujący, a w jego wyniku umowa sprzedaży przestaje istnieć. Jest to skutek wykraczający poza ramy zarzutu. Powstałby nowy układ stosunków między stronami, także poza toczącym się procesem, wynikający chociażby z obowiązku wzajemnego zwrotu świadczeń. Dlatego, zdaniem Sądu Najwyższego, złożenie oświadczenia woli o odstąpieniu od

umowy nie może być uznane za zarzut w rozumieniu art. 568 § 3 k.c. Wynikające z rękojmi uprawnienie kupującego do złożenia takiego oświadczenia woli wygasa z upływem terminów określonych w art. 568 § 1 k.c., z wyjątkiem wymienionym w art. 568 § 2 k.c.

W związku z tym stanowiskiem nie może być zasadny zarzut naruszenia art. 381 k.p.c., gdyż ewentualne naruszenie tego przepisu w sposób wskazany przez skarżącego nie mogłoby mieć wpływu na wynik sprawy. Dowód z pisma z dnia 3 kwietnia 2000 r., które miało zawierać zawiadomienie o wadzie, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. (...)

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji wyroku (art. 393¹² k.p.c.).